2043-0554/0

2.12.02

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

– Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument certaines parties de l'immeuble sis rue de l'Hôpital 29 à Bruxelles.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 22 et 23 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 14 septembre 2000 entamant la procédure de classement comme monument de certaines parties de l'immeuble sis rue de l'Hôpital 29 à Bruxelles;

Vu l'avis du collège des bourgmestre et échevins de la Ville de Bruxelles émis le 7 juin 2001;

Vu l'avis de la Commission royale des monuments et des sites émis le 7 août 2002;

Considérant que le propriétaire a transmis ses observations le 15 juin 2001 et que celles-ci peuvent être résumées comme suit:

- Le propriétaire s'oppose au classement des façades latérales de l'immeuble, ne leur reconnaissant aucun intérêt particulier, car constituées en grande partie d'un mur aveugle crépi et muni de fenêtres presque invisibles depuis l'espace public ; l'autre façade latérale serait encore moins visible depuis l'espace public et ne présenterait de ce fait aucun intérêt non plus.

- En ce qui concerne les caves, le propriétaire s'oppose à leur classement considérant que leur intérêt n'est pas précisé dans la justification du

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

– Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bescherming als monument van bepaalde delen van het gebouw gelegen Gasthuisstraat 29 te Brussel.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op artikelen 22 en 23;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 september 2000 tot opening van de procedure tot bescherming als monument van bepaalde delen van het gebouw gelegen Gasthuisstraat 29 te Brussel;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van de de Stad Brussel uitgebracht op 7 juni 2001;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen uitgebracht op 7 augustus 2002;

Overwegende dat de eigenaar zijn opmerkingen op 15 juni 2001 heeft meegedeeld en dat deze als volgt kunnen samengevat worden :

- De eigenaar verzet zich tegen de bescherming van de zijgevels die volgens hem geen bijzondere waarde hebben, vermits zij grotendeels bestaan uit een bepleisterde blinde muur en vermits de vensters niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte.

- De eigenaar verzet zich eveneens tegen de bescherming van de kelderruimte, vermits er geen specifieke waarde werd aan toegekend in het

CHANCELLERIE

KANSELARIJ

classement et craignant que ce classement en hypothèquerait l'usage (actuellement de dépôt).

- Concernant la cage d'escalier, le propriétaire estime que seule la structure de l'escalier à savoir les éléments en bois, présentent un intérêt patrimonial ; il demande donc de réduire le classement à ces seuls éléments en excluant les murs qui l'entourent et qui constituent la « cage » d'escalier.

- En ce qui concerne les salles comportant des décors aux 1er et 2d étages, le propriétaire ne reconnaît un intérêt qu'au seul plafond de la pièce à front de rue au premier étage, aux poutres équarries et aux éléments décoratifs en stuc des salles arrière.

En résumé, le propriétaire propose de limiter le classement aux éléments de stuc, aux poutres équarries et à la structure en bois de l'escalier.

Enfin, le propriétaire estime que la zone de protection (incluant d'autres biens dont il est propriétaire) est trop large et devrait être réduite au contour de la façade latérale du numéro 29 de la rue de l'Hôpital en ce qui concerne ce côté-là du bien à classer.

Considérant que ces observations peuvent être rencontrées comme suit :

Les seuls éléments que le propriétaire propose de classer définitivement ne peuvent être dissociés de leur structure et environnement spatial architectural :

- Les façades latérales comportent des percements originels munis de châssis probablement d'origine et constituent une limite physique et structurelle aux salons également proposés au classement.

- Les caves anciennes témoignent également de l'art de bâtir ancien et constituent des sous-terrains indissociables de l'immeuble, leur affectation n'est nullement mise en cause par le classement.

- En ce qui concerne l'escalier et les décors des salons, ces éléments sont indissociables des leur structure et des espaces architecturaux délimités par les pièces qui les contiennent.

Considérant que la proposition initiale était déjà volontairement réduite aux

beschermingsdossier en omdat hij vreest dat bij een bescherming de huidige functie ervan (nu opslagruimte) in het gedrang zou komen.

- Wat betreft de keldertrap acht de eigenaar enkel de structuur d.w.z. de houten delen van de trap van patrimoniale waarde; hij vraagt bijgevolg om de bescherming hiertoe te beperken met uitsluiting van de muren die de trappenhuis vormen.

- Wat de decoratie in de ruimtes op de 1ste en 2de verdieping betreft, herkent de eigenaar enkel de waarde van het plafond in de ruimte aan de straatkant op de eerste verdieping, met zijn gevierkante balken en van de stucdecoratie in de ruimtes achteraan.

Samenvattend, stelt de eigenaar voor de bescherming te beperken tot de stucdecoratie, de gevierkante balken en de houten structuur van de trap.

Tenslotte acht de eigenaar de vrijwaringszone (die andere panden van de eigenaar omvat) te groot en zou deze beperkt moeten worden tot aan de zijgevel van nummer 29 van de Gasthuisstraat, wat die kant van het te beschermen goed betreft.

Overwegende dat deze opmerkingen als volgt kunnen tegemoet gekomen worden :

De elementen die de eigenaar wenst te beschermen kunnen niet losgekoppeld worden van de structuur en het ruimtelijk architecturaal kader:

- De zijgevels bevatten oorspronkelijke muuropeningen met vermoedelijk origineel schrijnwerk en vormen een fysieke begrenzing en structuur voor de salons waarvan de bescherming voorgesteld wordt.

- De oude kelders zijn overblijfselen van een oude bouwwijze en maken onlosmakelijk deel uit van het gebouw. De huidige bestemming komt niet in gedrang door de bescherming van de kelders.

- Wat de trap betreft en de decoratie van de salons, deze elementen zijn onlosmakelijk verbonden met de structuur en de architecturale ruimte waarin zij zich bevinden.

Overwegende dat het oorspronkelijk ontwerp reeds beperkt was tot de

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

éléments caractéristiques de cet immeuble en tant que témoin d'un ancien hôtel de maître du XVIIIème siècle transformé au XIXème, les parties de l'immeuble faisant l'objet de l'arrêté du 14 septembre 2000 constituent un ensemble cohérent qui mérite d'être classé définitivement en raison de sa valeur patrimoniale et de son état de conservation ;

Considérant que les remarques du propriétaire ne remettent pas en cause l'intérêt du bien en question ;

Considérant qu'en ce qui concerne la zone de protection, la délimitation telle que proposée répond également à un souci de sauvegarder les perspectives au départ et vers l'immeuble protégé et ne peut être réduite davantage pour garantir une bonne intégration du bien dans le tissu urbain.

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des Monuments et Sites,

Arrete:

Article 1er - Sont classés comme monument, les façades latérales et une partie de l'intérieur à savoir : les anciennes caves, la totalité de la cage d'escalier, les salles de l'aile avant aux premier et deuxième étages, en ce compris la pièce à front de rue, les salles de l'aile arrière aux rez-de-chaussée et premier étage de l'immeuble sis 29 rue de l'Hôpital, connu au cadastre de Bruxelles-Ville, 1ère division, section A, 4ème feuille, parcelle n° 1229g, en raison de son intérêt historique et artistique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend les voiries, parties de voiries, ainsi que l'ensemble des parcelles ou parties de parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

karakteristieke elementen van dit gebouw, als voorbeeld van een herenhuis uit de achttiende eeuw aangepast in de negentiende eeuw, de delen die het onderwerp uitmaken van het besluit van 14 september 2000, vormen een coherent geheel dat definitief zou moeten beschermd worden omwille van haar monumentale waarde en staat van bewaring;

Overwegende dat de opmerkingen van de eigenaar de waarde van het goed niet in vraag stellen;

Overwegende dat de vrijwaringszone zoals zij werd afgebakend, eveneens het uitzicht van en vanaf het beschermde goed vrijwaart, zou een beperking de goede integratie van het goed in het stadsweefsel in het gedrang brengen.

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en van de Staatssecretaris, belast met Monumenten en Landschappen,

Besluit:

Artikel 1 - Worden beschermd als monument de zijgevels en een gedeelte van het interieur, met name: de oude kelders, de totaliteit van het trappenhuis, de ruimtes van de voorste vleugel op de eerste en tweede verdieping, hierbij inbegrepen de ruimte aan de straatkant en de ruimtes van de achterste vleugel op de gelijkvloerse en de eerste verdieping van het gebouw gelegen Gasthuisstraat 29, bekend ten kadaster te Brussel, 1ste afdeling, sectie A, 4de blad, perceel nr 1229g, wegens haar historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat de wegen, gedeelten van de wegen alsook het geheel van de percelen of gedeelten van de percelen opgenomen in de omtrek, zoals afgebakend op het plan in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 05 -12- 2002

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Art. 3 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 05 -12- 2002

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatsecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

CHANCELLERIE

Voor eensluidend afschrift

Annexe I à l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument certaines parties de l'immeuble sis rue de l'Hôpital 29 à Bruxelles.

Réf. cadastrale : 1ère division, section A, 4ème feuille, parcelle n° 1229g

Description sommaire :

Derrière la maison qui porte le n° 29 de la rue de l'Hôpital se situe l'aile en retour d'un vaste bâtiment remontant probablement à la fin du XVIIIe siècle. Celui-ci était situé à côté d'un relais de diligences de la rue de l'Hôpital (à l'endroit des actuels immeubles de logement de la Ville de Bruxelles) et derrière une hôtellerie du même type qui occupait l'emplacement de l'actuel parking de la rue de l'Escalier.

A l'origine, l'édifice se développait à front de rue sur une largeur de plus de 24 mètres. Selon un plan de 1847, l'imposante façade, devait compter neuf travées et était rythmée par un ordre colossal de pilastres ioniques (dont on retrouve l'ordonnance sur le mode mineur dans le décor d'un des salons du 1er premier étage). Elle se développait sur trois niveaux et sa partie centrale était traitée en légère saillie.

Derrière cette façade, deux ailes en retour se développaient en profondeur. L'une, assez régulière, correspond aux espaces conservés. L'autre suit un découpage parcellaire irrégulier. Ces deux ailes étaient réunies par un corps de bâtiment transversal - à peu près parallèle à la façade - qui divisait l'espace central non bâti en deux cours de superficie inégale. Dans sa plus grande largeur, l'ensemble mesurait 36,5 m pour une profondeur maximale de 44 m.

Cet énorme ensemble fut progressivement détruit après que la propriété ait été morcelée:

- en 1847, suite à une division en trois lots, les quatre travées de gauche sont détruites pour céder la place à un hôtel de maître de style néoclassique (dernier numéro connu avant destruction dans le cadre de la construction de la tour édifiée par l'architecte Cuisinier à la fin des années 1950: n° 33);

- en 1848, les deux travées de droite sont détruites et remplacées par une maison particulière de style néoclassique. Cette maison sera elle-même démolie dix ans plus tard pour faire place à l'immeuble portant actuellement le n° 29 de la rue de l'Hôpital;

- entre 1848 et 1858, la partie centrale de la façade monumentale de l'hôtel du XVIIIe siècle est détruite (dernier numéro connu avant destruction dans le cadre de la construction de la tour édifiée par l'architecte Cuisinier: n° 31).

La façade de l'ancien hôtel disparaît donc entre 1847 et 1858, ce qui ne signifie pas que l'ensemble des bâtiments ait été rasé en intérieur d'îlot. Actuellement, le parcellaire ancien n'est plus lisible dans son entièreté, la tour Cuisinier l'ayant irrémédiablement perturbé dans sa partie sud. Seule l'aile en retour du côté nord est conservée, à l'arrière du n° 29. En tout cas les salons arrière. Un plan de 1847, récemment retrouvé dans les archives notariales et présentant le rez-de-chaussée, révèle la présence à cette époque d'écuries et de remises derrière la façade. Elles étaient probablement surmontées de locaux de services. La reconstruction de 1848 concerne uniquement cette partie avant de la propriété et vient se greffer sur la cage d'escalier monumentale. Sont donc aujourd'hui visibles les espaces qui correspondent vraisemblablement à:

- en partie avant, une maison construite au XIXème siècle se greffant sur des éléments plus anciens au niveau de la cage d'escalier correspondant à l'avant de l'aile nord;

- l'ensemble de la partie arrière de cette même aile, dans son état XVIIIème ;

- un moignon de l'aile située entre les deux cours, dans l'axe du grand escalier.

Des anciens souterrains de ce vaste ensemble sont conservés les deux espaces voûtés situés sous le sous-sol semi-enterré de l'actuel n° 29 de la rue de l'Hôpital. Il s'agit de deux caves aux murs et aux voûtes à arc en anse de panier construites en *briques espagnoles* liaisonnées au mortier de chaux.

En façade, le rez-de-chaussée ancien a disparu en 1848, lors de la construction de la première maison érigée à cet endroit. L'état actuel résulte d'une transformation en 1949 des espaces construits en 1858. Mais dès que l'on débouche dans le grand vestibule, les volumes de l'édifice original sont parfaitement reconnaissables. Depuis le vestibule, on accède à une enfilade de deux pièces contemporaines du grand escalier (maçonnerie de briques anciennes, poutres

équarries soutenant le plancher du premier étage), longeant le jardin qui constitue le dernier témoin de l'existence de la seconde cour. La véranda qui offre désormais une transition entre la maison et ce jardin fut construite en 1887 (arch. L Derycker). Elle a été surhaussée de deux niveaux à une date inconnue, probablement dans l'entre-deux-guerres.

Le départ de l'escalier en bois poli est encadré par deux colonnes. Cet escalier monumental mène à de vastes paliers aux étages. Ceux-ci donnent accès à deux enfilades de pièces, l'une comptant deux salles vers l'arrière et l'autre comprenant une succession de deux salons contigus, longés par une galerie généreusement vitrée.

Le premier étage comporte deux salles vers l'arrière. La première est la plus vaste et commande la seconde. L'intéressant décor en stuc de ces deux pièces est conservé de manière satisfaisante (mouluration du plafond, pilastres ioniques, niches avec cul-de-four à caissons).

Vers l'avant, deux pièces en enfilade se développent le long d'un couloir vitré qui longe l'espace correspondant à l'ancienne cour avant du complexe original et donne accès à l'unique pièce de la maison en façade. Cette partie du bâtiment remonterait au XIXe siècle.

On retrouve la même disposition au deuxième étage bien que l'aile arrière ait été modifiée à ce niveau. Les travaux réalisés vers 1924 ont consisté en un remplacement du niveau de combles (peut-être mansardé du côté de l'ancienne cour) par un étage carré cloisonné en chambres bordées par un corridor. Le mur mitoyen, qui semble être d'origine jusqu'à sa tête (ancres comparables à celles des niveaux inférieurs), devait probablement être aveugle avant ces transformations de l'entre-deux-guerres.

La charpente qui couvre la partie avant de l'édifice est conçue d'un seul tenant. Elle ne peut donc être antérieure à la reconstruction de la maison à front de rue en 1858. La partie arrière est couverte d'une plate-forme, résultant de la transformation déjà décrite de cette partie du second étage.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique

Dissimulé derrière une façade construite au milieu du XIXè siècle, l'immeuble situé au 29 rue de l'hôpital conserve un exceptionnel ensemble de décor privé du XVIIIè siècle.

Il s'agit des vestiges de l'ancien Hôtel de Flandre dont l'implantation à front de la rue de l'hôpital n'est sans doute pas sans rapport avec la proximité de la Vieille halle au blé, lieu de connexion de messageries et relais de voyageurs très animé aux XVIIè et XVIIIè siècles.

Selon une récente étude historique réalisée sur le bâtiment par une étudiante en conservation du patrimoine[1], l'immeuble est mentionné pour la première fois dans les archives notariales bruxelloises en 1688. Il est associé au nom de Madame Catarina Bosse, princesse de Chimay et ensuite à Frans de Bosse, prince de Chimay.

A partir de 1718, l'immeuble porte le nom d'Hôtel de Flandre et est associé à la famille d'Halluvain puis en 1750, est racheté par les soeurs d'Overchie. Les registres de perception de taxes y indiquent le domicile du baron Auvercy – d'Overschies en 1767. En 1794 il est racheté par le rentier François Stiellemans qui sera le dernier propriétaire de l'Hôtel de maître dans sa forme monumentale.

Intérêt artistique

L'introduction d'une procédure classement de ce bien s'impose compte tenu de sa valeur patrimoniale et de son état de conservation. En effet, les espaces sont exceptionnels tant par l'harmonie qui se dégage de leurs proportions que par la qualité de leur sobre décor en stuc et de leur menuiserie très fine. Ils constituent un témoignage extrêmement rare d'une architecture privée urbaine de prestige antérieure à la grande vague de reconstruction de la ville entamée dans la seconde moitié du XIXe siècle.

[1] Boeckstal Petra, Bouwhistorische studie Hôtel de Flandre – Gasthuistraat 29 – 1000 Brussel, Postgraduaat Opleiding Monumenten- en Landschapzorg, 2001-2002

Après un découpage de la propriété en trois lots en 1847, qui mena à la démolition des deux tiers de la propriété, il ne subsiste aujourd'hui de la splendeur de cet Hôtel de Flandre que l'escalier monumental, remarquable travail de menuiserie Louis XVI, et les salons arrières, probablement pièces de réception, qui ont conservé leur décor en stuc fait de pilastres ioniques et de niches en cul de four.

La partie avant, reconstruite au milieu du XIXème siècle, conserve quant à elle un intéressant décor sans doute plus commun mais dont la disposition spatiale illustre l'évolution du bâti bruxellois et crée un étonnant télescopage qui permet au visiteur de traverser deux siècles d'architecture dans le même bâtiment.

Le côté partiel de la conservation et le mélange des époques (classique fin XVIIIe siècle, néoclassique et éclectique seconde moitié du XIXe siècle) créant des téléscopages surprenants dans le parcours à travers l'édifice constituent, au-delà de l'étonnement qu'ils suscitent auprès du visiteur, un exemple exceptionnel de l'évolution du bâti bruxellois en l'espace de deux siècles. Dans ce cas particulier, le caractère hétérogène du bien constitue une valeur qui, loin de le disqualifier, ajoute une dimension historique et même esthétique à sa richesse patrimoniale.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 05 -12- 2002

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN GASTHUISSTRAAT 29 TE BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : 1ste afdeling, sectie A, 4de blad, perceel nr 1229g.

Beknopte beschrijving :

Achter het huis nr. 29 in de Gasthuisstraat bevindt zich de terugwijkende vleugel van een groot gebouw dat waarschijnlijk teruggaat tot het einde van de 18de eeuw. Dit gebouw stond naast een relais voor postkoetsen in deze straat (op de plaats van de huidige appartementsgebouwen van de Stad Brussel) en achter een herberg van hetzelfde type op de plaats van de huidige parkeerruimte in de Trapstraat.

Het gebouw had een oorspronkelijke straatbreedte van 24,5 meter. Volgens de plannen uit 1847 zou de imposante gevel negen traveeën geteld hebben en werd hij geritmeerd door een kolossale orde van Ionische pilasters (waarvan de ordonnantie op kleinere schaal herhaald werd in het decor van een van de salons op de eerste verdieping). Het gebouw had drie bouwlagen met een licht uitspringend centraal gedeelte.

Achter deze gevel strekten zich twee vleugels uit over de diepte van het perceel. Een ervan, vrij regelmatig van vorm, stemt overeen met de bewaarde ruimtes. De andere volgde de onregelmatige begrenzing van het perceel. Deze twee vleugels waren verbonden door een dwarsgebouw – ongeveer evenwijdig met de voorgevel – die het centrale onbebouwde terrein verdeelde in twee binnenplaatsen van ongelijke oppervlakte. Het gehele complex had een maximale breedte van 36,5 m bij een maximale diepte van 44 m.

Dit omvangrijke geheel werd in verschillende fases gesloopt nadat het eigendom versnipperd was geraakt :

- in 1847 na een opdeling in drie loten, werden de vier linker traveeën afgebroken om plaats te maken voor een herenhuis in neoclassicistische stijl (nr. 33 was het laatst gekende nummer vóór de sloop van dit huis met het oog op de bouw van het torengebouw ontworpen door architect Cuisinier op het einde van de jaren 1950);

- in 1848 werden de twee rechter traveeën afgebroken en vervangen door een privé-woning in neoclassicistische stijl. Deze woning werd zelf een tiental jaren later gesloopt om plaats te ruimen voor het huidige gebouw (Gasthuisstraat 29);

- tussen 1848 en 1858 werd het centrale gedeelte van de monumentale gevel van het 18de-eeuwse herenhuis gesloopt (nr. 31 was het laatst gekende nummer vóór de sloop met het oog op de bouw van het torengebouw ontworpen door architect Cuisinier op het einde van de jaren 1950).

De gevel van het oude herenhuis verdween dus tussen 1847 en 1858, wat niet betekent dat ook alle gebouwen hierachter werden gesloopt. De oude perceelindeling is vandaag niet meer in zijn geheel af te lezen, aangezien de Cuisinier-toren het zuidelijke gedeelte van deze indeling onherroepelijk heeft uitgewist. Alleen de noordelijke vleugel bleef bewaard, in elk geval de achteraan gelegen salons, en ligt achter nr. 29. De plannen van de benedenverdieping uit 1847, die recent teruggevonden werden in de notariële archieven, wijzen op de aanwezigheid achter de gevel van stallen en koetshuizen. Daarboven waren vermoedelijk de dienstvertrekken gelegen. De heropbouw van 1848 is beperkt gebleven tot dit gedeelte rondom het monumentale trappenhuis. De zichtbaar gebleven ruimtes zijn waarschijnlijk de volgende :

- het voorste gedeelte, een huis gebouwd in de negentiende eeuw, geënt op oudere overblijfselen op het niveau van het monumentale trappenhuis die de verbinding vormde met het voorste deel van de noordelijke vleugel;

- het gehele achterste gedeelte van deze vleugel; in zijn achttiende eeuwse staat.

- een restant van de vleugel die tussen beide binnenplaatsen ligt, in de as van de grote trap.

Van de ondergrondse niveaus bleven de twee gewelfde ruimtes bewaard die onder de half-ondergrondse bouwlaag van het huidige nr. 29 zijn gelegen. Het gaat om twee kelders met muren en korfbooggewelven van Spaanse baksteen gemetseld met kalkspecie.

De oude benedenverdieping aan de straatzijde is verdwenen in 1848 bij de bouw van de eerste woning die op deze plaats is opgetrokken. De huidige staat is het resultaat van een verbouwing in 1949 van de in 1858 opgetrokken ruimtes. Binnen zijn de volumes van het oorspronkelijke gebouw nog perfect herkenbaar. De vestibule leidt naar twee achter elkaar liggende vertrekken die uit dezelfde tijd dateren als de grote trap (metselwerk van oude bakstenen, gevierkante balken die de plankenvloer op de eerste verdieping schragen). De vertrekken palen aan de tuin, het laatste overblijfsel van de tweede binnenplaats. De veranda die nu de overgang vormt tussen het huis en deze tuin werd in 1887 gebouwd (arch. L. Derycker). Ze werd, waarschijnlijk tijdens het Interbellum, tot twee bouwlagen verhoogd.

De eerste trede van de trap, uit gepolijst hout, zit gevat tussen twee zuilen. Deze monumentale trap leidt naar brede overlopen op de verdiepingen. Die geven toegang tot twee maal twee achtereenvolgende vertrekken, de eerste twee aan de achterzijde, de andere twee (salons) met aanpalende beglaasde galerij

De eerste verdieping bevat twee vertrekken aan de achterkant. Het eerste is het grootste en staat in verbinding met de tweede ruimte. Het interessante stucdecor van beide vertrekken verkeert nog in vrij behoorlijke staat (plafonds met lijstwerk, Ionische pilasters, nissen onder halfkoepels met caissonplafond). Vooraan liggen twee aan elkaar grenzende kamers langs een beglaasde gang. De gang loopt langs een ruimte die eertijds de voorste binnenplaats van het oorspronkelijke complex vormde en geeft toegang geeft tot de enige ruimte van het huis aan de straatzijde. Waarschijnlijk dateert dit gedeelte van het gebouw uit de 19de eeuw.

Dezelfde ruimtelijke indeling wordt op de tweede verdieping herhaald, hoewel de achterste vleugel op deze bouwlaag gewijzigd is. Omstreeks 1924 werd de zolderverdieping (misschien met mansardedak aan de kant van de binnenplaats) vervangen door een vierkante verdieping die door tussenwanden onderverdeeld is in kamers waarlangs een gang loopt. De gemeenschappelijke muur, die tot boven oorspronkelijk lijkt (ankers vergelijkbaar met die op de lagere bouwlagen) was tot voor deze verbouwingen tijdens het Interbellum waarschijnlijk blind.

Het dakgebinte vooraan vormt een aaneengesloten geheel en kan dus niet ouder zijn dan het huis aan de straatzijde (1858). Achteraan is het dak bedekt met een platform, het resultaat van de hierboven beschreven verbouwing van dit gedeelte ter hoogte van de tweede verdieping.

Belang van het goed volgens de criteria, bepaald in artikel 2, 1° van de Ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed :

Historische waarde

Het gebouw gelegen aan de Gasthuisstraat 29, verbergt achter een gevel uit het midden van de negentiende eeuw, een uitzonderlijk geheel van interieurdecoratie uit de achttiende eeuw.

Het betreft hier de overblijfselen van het voormalige Hôtel de Flandre waarvan de implanting aan de straatkant van de Gasthuisstraat vermoedelijk te maken heeft met de nabijheid van het Oud Korenhuis, een verbindingspunt voor de postkoetsen en een herberg voor reizigers, drukbezocht in de zeventiende en achttiende eeuw.

Volgens een recente studie uitgevoerd door een student Monumenten en Landschapszorg, wordt het gebouw voor het eerst vermeld in de notariële archieven van Brussel in 1688. Het behoort toe aan Mevrouw Catarina Bosse, prinses van Chimay en vervolgens aan Frans de Bosse, prins van Chimay.

Vanaf 1718 draagt het gebouw de naam Hôtel de Flandre en behoort het toe aan de familie d'Halluviain. In 1750 wordt het gekocht door de zusters d'Overschie. De registers van de belastingsontvanger geven aan dat in 1767 de baron Avercy-d'Overschie er gedomicilieerd was. In 1794 wordt het goed aangekocht door de rentenier François Stiellemans die de laatste eigenaar zal zijn het Hôtel in zijn monumentale vorm.

Artistieke waarde

De instelling van een beschermingsprocedure voor dit goed dringt zich op, gezien zijn waarde voor het bouwkundig erfgoed en zijn behoudstoestand. De ruimtes zijn immers uitzonderlijk, zowel vanwege hun harmonieuze proporties als door de kwaliteit van het sobere stucdecor en het fijne schrijnwerk. Ze vormen een buitengewoon zeldzame getuige van prestigieuze burgerlijke stadsarchitectuur nog voor de grote bouwcampagnes in het centrum van Brussel tijdens de tweede helft van de 19de eeuw van start gingen.

Na de opdeling in drie loten van 1847, die zal leiden tot de afbraak van tweederden van het goed, blijft er van de pracht van het hôtel enkel nog de monumentale trap een opmerkelijk staaltje van schrijnwerkerij in Lodewijk XVI stijl, en de achteraan gelegen salons, vermoedelijk ontvangstruimtes, met hun stucdecoratie bestaande uit ionische pilasters en nissen met ovengewelf over.

In het gedeelte vooraan, gebouwd in het midden van de negentiende eeuw, is eveneens een interessante decoratie bewaard gebleven. Hoewel deze zonder twijfel meer voorkomt is ze een goede illustratie van de ontwikkeling van de Brusselse bouwkunst. Tesamen bieden zij aan de bezoeker een overzicht van twee eeuwen architectuur in eenzelfde gebouw.

Het gedeeltelijk behoud en de vermenging van stijlperiodes (classicisme eind 18de eeuw, neoclassicisme begin 19de eeuw en eclecticisme tweede helft 19de eeuw) zorgen voor verbazingwekkende stilistische mengvormen en bieden een schitterend overzicht van de evolutie van de woningbouw in Brussel van de afgelopen twee eeuwen. In dit bijzondere geval betekent het heterogene karakter geen verlies maar een meerwaarde voor het gebouw en voegt het een historische en zelfs esthetische dimensie aan de patrimoniale waarde van het gebouw toe.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 05 -12- 2002

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier de DONNEA

De Staatsecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE l'IMMEUBLE SIS RUE DE L'HOPITAL 29 A BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN GASTHUISSTRAAT 29, TE BRUSSEL.

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

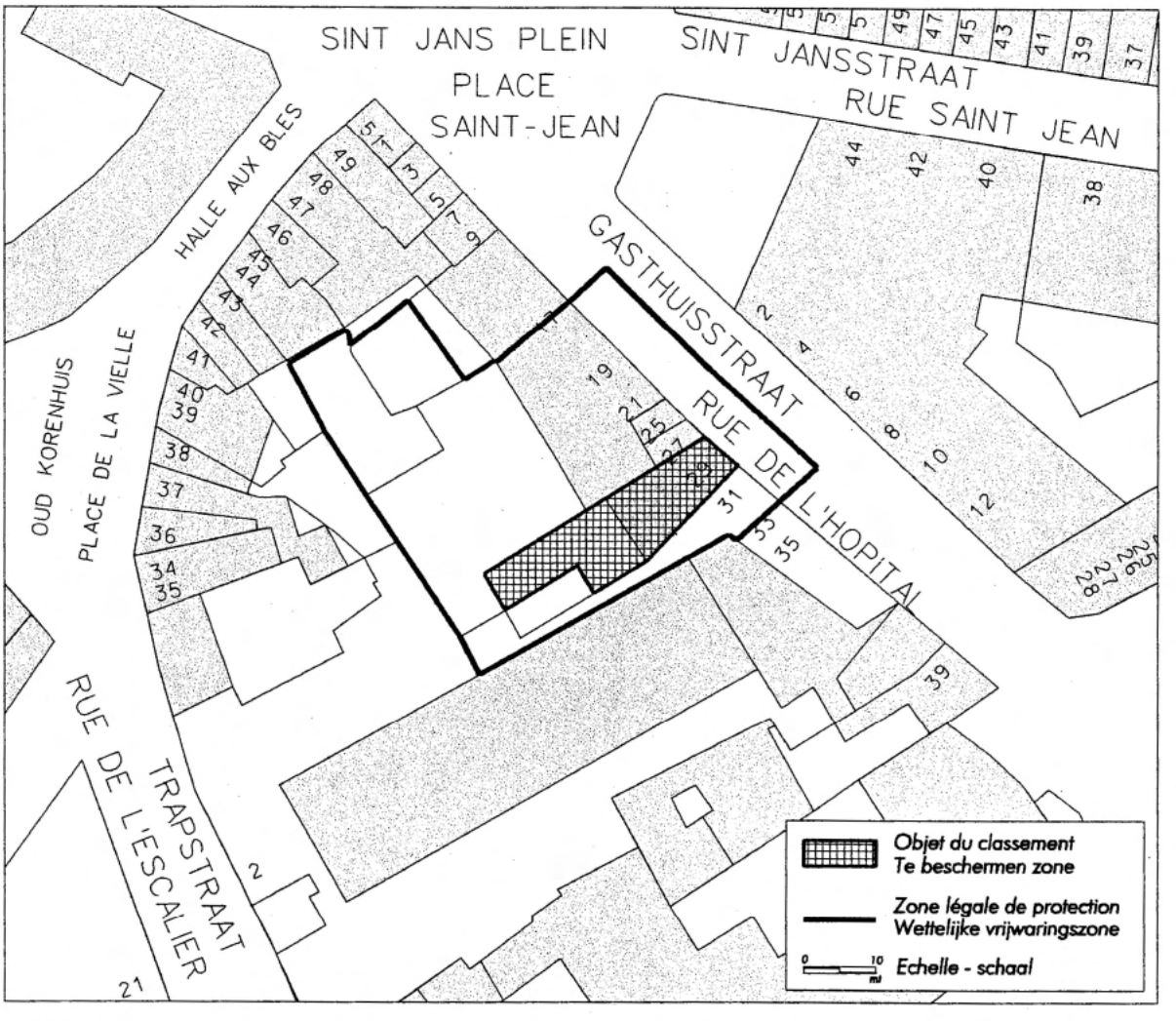

Vu pour être annexé à l'arrêté du 05 -12- 2002,

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 05 -12- 2002

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

KANSELARIJ

connus au cadastre de Bruxelles, 1ère division, section A, 2e feuille, parcelles nos 488b, 490c, 491, 492a, 493a en raison de leur intérêt historique et artistique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.
La délimitation de l'ensemble est reprise sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté. »

Art. 2 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 05 -12- 2002

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche Scientifique,

François-Xavier de DONNEA

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de L'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des Personnes,

Willem DRAPS

te Brussel, bekend ten kadaster te Brussel, 1ste afdeling, sectie A, 2de blad, percelen nrs. 488b, 490c, 491, 492a, 493a wegens hun historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I van dit besluit.
De afbakening van het geheel wordt aangeduid op het plan in bijlage II bij dit besluit."

Art. 2 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 05 -12- 2002

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

KANSELARIJ